

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Homiliarium Pauli Diaconi - Cod. Aug. perg. 19

Paulus <Diaconus>

[S.l.], [9. Jh.]

Beatus Gregorius papa: Homilie zu der Evangelienlesung

[urn:nbn:de:bsz:31-6704](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-6704)

Et cum uideatur difficile esse
quod iubeo. adiubentem recurrere.
ut unde datur. praeceptum. pres-
tetur auxilium. Non negabo
opem. qui tribui uoluntatem.
Ieiunate ab aduersis. abstinete
a contrariis. ego sum cibus uester
& potus. Nemo quae meae sunt
inefficaciter concupiscat. qui
enim ad me tendit. ex mei parti-
cipatione me quaerit. His
dilectissimi cohortationibus qui-
bus uos ad bona incommutabilia
& ad gaudia inuitat aeterna ple-
nae sunt omnes diuinarum pagi-
ne litterarum. & hoc nobiscum
agit testamenti utriusque doctri-
na. ut in heremus ueris & conti-
neamus auanis. Non enim ad
prehendi potest quod promitti-
tur. nisi custoditum fuerit quod
iubetur. Quia autem iustus.
quam ut homo cuius fert imagi-
nem. faciat uoluntatem. & per
abstinentiam cibi. ieiunet a lege
peccati. Ideo enim ipsa continen-
tiae obseruantia. quattuor est
ad signata temporibus. ut in id
ipsum totius anni redeunte
decursum. cognosceremus nos inde-
sinenter purificationibus indi-
gere. Semperque esse intendu-
dum in huius uitae uarietate
iac tremur. ut peccatum quod

fragilitate carnis & cupiditatum
pollutione contrahitur. ieiunus
atque elemosinis deleatur.

Esuriamus paululum dilectissimi.
& aliquantulum quod uiuandis
possit prodesse pauperibus. nostrae
consuetudini subtrahamus.

Dilectio proximi. dilectio dei est.
qui plenitudinem legis & prophe-
tarum. in hac geminae caritatis
unitate constituit. ut nemo am-
biget & deo se offerre. quicquid
homini contulisset. dicente domino
saluatore. cum de alendis uiuan-
disque pauperibus loqueretur.

Quod uni horum fecistis. mihi fecistis.

**ITEM IN EODEM DIE SAB-
MENSIS SEPTIMI.**

LEC SCAI IUA SIC IUCAM.

In illo tempore. Dicebat ihesus tur-
bis similitudinem hanc. Arbo-
rem fici habebat quidam plan-
tatum in uinea sua. & cetera.

**LXXXVI OMNIA BEATI GREGORII
PAPAE DE EADEM LEC-
TIONE.**

Dominus & redemptor
noster per euange-
lium suum. aliquan-
do uerbis loquitur.
aliquando rebus.

Aliquando aliud uerbis. atque
aliud rebus. aliquando autem
hoc uerbis quod rebus.

Duas & enim res ex euangelio fratres audistis: ficulneam infructuosam. & mulierem curuam: & utriq; reiecit pietas impensa.

Illud autem dixit per similitudinem: istud egit per exhibitionem.

Sed hoc significat ficulnea infructuosa. quod mulier inclinata. & hoc ficulnea reseruata. quod mulier erecta. Dominus uinea tertio uenit ad ficulneam. & fructum minime inuenit. Et mulier quae erecta est. decem & octo annis fuerat curua.

Hoc autem decem & octo annorum numero signatur. quod tertio dominus uinea ad infructuosam ficulneam uenisse perhibetur.

Quia igitur praemittendo summam tota perstrinximus. iam per lectionis ordinem singula disseramus.

Arborem fici habebat quidam plantatam in uinea: & uenit quaerens fructum in illa: & non inuenit. Quid arbor fici nisi humanam naturam signat. quod mulier inclinata. nisi eandem naturam significatio denuntiat. Quae & bene plantata est sicut ficus. & bene creata sicut mulier: sed in culpani propria sponte lapsa. neq; fructum seruat operationis.

neq; statum rectitudinis.

Ad peccatum quippe ex uoluntate corruens. quia fructum oboedientiae ferre noluit. statum rectitudinis amisit: quae addi similitudinem condita dum in sua dignitate non perstitit. quod plantata uel creata fuerat. seruare contempsit. Tertio dominus uinea ad ficulneam uenit. quia naturam generis humani. ante legem. sub lege. sub gratia. expectando. ammonendo. uisitando requisit. Dixit ad cultorem uinea. Ecce anni tres sunt ex quo ueni. fructum quaerens in ficulnea hac. & non inueni. Venit ante legem. quia per naturalem intellectum. quid unus quisq; exemplo sui. qualiter erga proximum agere debuit. innotuit. Venit in lege. quia precipiendo docuit. Venit post legem per gratiam. quia pietatis suae praesentiam exhibendo monstrauit.

Sed tamen in tribus annis fructum se non inuenisse conquiratur. quia quorundam prauiorum mentes. nec inspirata lex naturalis corrigit. nec praeccepta erudiunt. nec incarnationis eius miracula conuertunt. Qui uero per cultorem

ficulneae. nisi prae positorum
ordo exprimitur. quidam pro
sunt ecclesiae. nimirum domi
nicae uineae curam gerunt.
Huius enim uineae primus cul
tor petrus apostolus extitit.
Hunc nos indigni sequi mur in
quantum proeruditione uestra
docendo. deprecando. incre
pando laboramus. **S**ed cum
magno iam timore audien
dum est. quod cultori uineae
de infructuosa arbore dicitur.
Succide eam. ut quid & iam
terram occupat. **V**nus quisque
iuxta modum suam inquan
tum locum uitae praesentis
tenet. si fructum bonae ope
rationis non exhibet. uelut in
fructuosa arbor terram occu
pat. quia in eo loco in quo ipse
est. & alius operandi occasio
nem negat. **S**ed in hoc sae
culo potens quilibet si fruc
tum non habet bonae operati
onis. etiam impedimentum
prestare ceteris. **Q**uia qui
cumque sub ipso sunt. exemplo
prauitatis illius quasi umbra
peruersitatis eius premuntur.
Stat de super arbor infructuo
sa. & subter terra sterilis iacet.
Infructuosae arboris de super
umbra densatur. & solis radius

ad terram descendere nequa
quam permittitur. quia dum
subiecti quilibet. patrum
peruersi. peruersa exempla
conspiciunt. ipsi quoque in
fructuosi remanentes. uerita
tis lumine priuantur. & praesi
umbra. calorem solis non acci
piunt. quia inde remanent
ad frigidum. unde in hoc saeculo
male proteguntur. **S**ed de hoc
peruerso quolibet & potente.
pene iam requisitio domini non est.
Postquam enim se perdidit. quaer
endum solum modo est cur
& alios premit. **V**nde bene
eius de uineae dominus dicit. ut
quid etiam terram occupat.
Terram quippe occupat. qui men
tes alienas grauatur. **T**erram
occupat. qui locum quem tenet.
in bonis operibus non exercet.
sed tamen nostrum est pro tali
bus deprecari. **N**am cultor
uineae. quid dicat. audiamus.
One. dimitte illam. & hoc anno.
usque dum fodiam circa illam.
Quid est circa ficulneam fodere.
nisi infructuosas mentes incre
pare. **O**mnis quippe fossa
inimico est. **E**t nimirum incre
patio. dum mentem sibi demon
strat. humiliat. **Q**uotiens
ergo de peccato suo aliquem

corripimus. quasi exculturae debito. circa instructuosam arborem fodimus. Post fositionem uero. quid dicatur audiamus. Et mittam cofinum stercoris. Quid est cofinus stercoris. nisi memoria peccatorum. Peccata & enim carnis. stercora uocantur.

Vnde & prophetam dicitur. Conputruerunt iumenta in stercore suo. Iumenta quippe in stercore suo conputrescere est. carnales quosq; in fetore luxorie uitam finire. Nos itaque quotiens carnalem mentem desuis peccatis increpamus. quotiens ad eius memoriam uitia ante acta reducimus. quasi instructuose arbori cofinum stercoris uersamus. ut in celorum quae egit recolat. & ad conpunctionis gratiam. quasi de fetore pinguescat. Mititur ergo cofinus stercoris ad radicem arboris. quando prauitatis suae conscientia tangitur memoria cogitationis. Cumq; se per paenitentiam ad lameta mens excitat. cumq; ad bonae operationis gratiam reformat. quasi per tactum stercoris redit ad fecunditatem operis. radix cordis. Plangit quod fecisse

se meminit. displicet sibi qualem fuisse se recolit. intentio nem contra se dirigit. atq; ad meliora animum accendit.

Ex fetore igitur ad fructum reuiuiscit arbor. quia de consideratione peccati. ad bona se opera resuscitat animum.

Et sunt pleriq; qui increpationes audiunt. & tamen ad paenitentiam redire contemnunt. & infructuosi dō in hoc saeculo uirides stant. Sed audiamus quid ficulneae cultor adiungat. Siquidem fecerit fructum. sin autem in futuro succides eam. Quia profecto qui hic non uult ad fecunditatem pinguescere. per increpationem illic cadit. unde iam surgere per paenitentiam non ual&. & in futuro succidetur. quamuis hic sine fructu uiridis stare uideatur.

Erat autem docens in synagoga sabbatis. Et ecce mulier quae habebat spm infirmitatis annis decem & octo.

Paulo ante iam diximus quia hoc trinuis aduentus dñi ad instructuosam ficulneam. quod decem & octo annorum numerus ad curuam mulierem signat. Sexto enim die homo

factus est. atq; eodem sexto die. opera dñi cuncta perfecta sunt. Senarius autem numerus in trigonum ductus. decem & octo facit. Quia ergo homo qui sexto die factus est. perfecta opera habere noluit. sed ante legem. sub lege. atque in exordio inchoantis gratiae infirmus extitit. decem & octo annis mulier curua fuit. Et erat inclinata. nec omnino poterat sursum respicere. Omnis peccator terrena cogitans. caelestia non requirens. sursum respicere non ual&. Quia dum desideria inferiora sequitur. a mentis suae rectitudine curuatur. & hoc semper uid& quod sine intermissione cogitat. Ad corda uestra carissimi fratres redite. quid horis omnibus in cogitationibus uestris uoluatis aspiciere. Alius de honoribus. alius de pecuniis. alius de praediorum ambitu cogitat. Cuncta haec in imo sunt. & quando mentalibus implicatur. ab statu sui rectitudine flectitur. Et quia ad caeleste desiderium non adsurgit. quasi mulier inclinata sursum respicere nequaquam potest. Sequit̃.

Hanc cum uider& ih̃s. uocauit ad se & ait illi. Mulier dimissa es ab infirmitate tua. & inposita illi manum & confestim erecta est. Vocauit & erexit. quia inluminauit & adiuuit. Vocat sed non erigit. quando quidem per eius gratiam inluminamur. sed exigentibus nostris meritis. adiuuari non possumus. Plerumq; enim uidemus quae agenda sunt. sed haec opere non implemus. Nitimur. & infirmamur. Mentis iudicium rectitudinem conspicit. sed ad hanc operis fortitudo succumbit. Quam nimirum iam de poena peccati est. ut ex dono quidem possit bonum conspici. sed tamen ab eo quod aspicitur. contingat per meritum repelli. Vitata & enim culpa obligat mentem. ut nequaquam surgere possit ad rectitudinem. Conatur. & labitur. quia ubi sponte diu perstitit. ibi & cum noluerit coactus cadit. Bene de hac nostra incuruatione. ex t̃ po humani generis per psalmistam dicitur. Incuruatus sum. & humiliatus sum usq; quaq;. Contemplatus quippe quod ad supernam lucem intuendam homo conditus fuerat. sed peccatis exigen

tibus foras missus. mentis suae
tenebras portat. superna non
appetit. in infimis intendit.
caelestia nequaquam desiderat.
terrena semper in animo uersat.
& hoc quod desuo genere doluit.
in se ipso exclamauit dicens.

Incuruatus sum & humiliatus
sum. usque quaque. Contempla
tionem namque caelestium per
dens. si sola carnis necessaria
homo cogitare. incuruatus &
humiliatus esset. sed tamen usque
quaque non esset. Quis ergo
a supernis cogitationibus non solum
necessitas deicit. sed etiam no
luptas illicita sternit. non solum
incuruatus. sed usque quaque in
curuatus est. Hinc alius pro
pheta de immundis spiritibus
dicit. Quidixerunt anime
tuae. incuruare ut transeamus.
Recta quippe stat
anima cum superna desiderat.
& nequaquam flectitur ad ima.
sed maligni spiritus cum hanc
in sua rectitudine stare conspi
ciunt. per eam transire non pos
sunt. Transire namque eorum
est. immunda illi desideria
spargere. Oicunt ergo. incur
uare. ut transeamus. Quasi
ipsa se ad ima appetenda non
deicit. contra hanc illorum

peruersitas. nullatenus conua
lescit. Et transire per eam
nequeunt. quam contra se rigi
dam insuperna intentione per
timescunt. Nos ergo fratres
carissimi. nos uiam malignis
in nobis spiritibus damus. cum
ad temporalia appetenda cur
uamur. Pudeat ergo terre
na concupiscere. & dorsamenti
um. ascendentibus aduersarius
praebere. Terram semper
intuetur. quicuruus est. & quo
praemio sit redemptus non
meminit. quia quaerit.

cu' terrena con
cupiscimus.

Hinc etiam per moyses dicitur.
ut qui gibbo praemitur. nequa
quam ad sacerdotium proueha
tur. & quotquot xpi sanguine
redempti sumus. membra eiusdem
summi sacerdotis efficimur.

Vnde nobis & per petrum dicitur.
Vos autem genus electum. regale
sacerdotium. Sed qui gibbum
tolerat. ima semper intuetur.
a sacerdotio ergo repellitur.

Quia quisquis solis terrenis in
tentus est. ipse sibi testis est.
quod membrum summi sacerdo
tis non est. Hinc rursus pisces
qui pennulas non habent. ab
esu fidelis populi prohibentur.

Pisces quippe qui pennulas
squamarum habent. dare

saltus etiam super aquas solent. 7
Quid ergo pennatis piscibus nisi
electae animae figurantur.
quae profecto sole in caelestis
ecclesiae corpus transeunt.
quae modo uirtutum pennulis
fultae saltis dare per caeleste
desiderium sciunt. ut superna
per contemplationem appe-
tant. quamuis in seipsis ite-
rum ex mortali carne rela-
bantur. 7 Si ergo iam bona
patriae caelestis agnouimus.
dis pliceat nobis fratres caris-
simi quod curui sumus. 7
Ponatur ante oculos. mulier.
curua. & arbor infructuosa.
Reminiscamur malorum quae
fecimus. mittamus ad radi-
cem cordis. co finum stercoris.
ut tunc in retributionis fruc-
tu pinguescat. quod nobis hic
per penitentiam ferebat. 7
Et si uirtutum summa opera-
ri non possumus. ipso deo nostro
gaudet lamento. 7 Ex ipsa ei
iustitiae inchoatione place-
bimus. qui iniusta quae feci-
mus. punimus. 7 Nec mora
erit infletibus. quia tergent
citius transeuntes lacrimas.
gaudia mansura. 7 Per
dominum nostrum ihesum christum qui
uiuere & regnat cum patre

in unitate spiritus sancti deo
per omnia saecula saeculorum. amen

DOMINI SEQUENTI.

LECTIO S. I. I. S. I. C. MATH.

In illo tempore. Accesserunt ad
ihesum sadducaei quid dicunt non
esse resurrectionem. & interro-
gauerunt eum dicentes. & reliqua.

**LXXXVII. SERMO VENERABILIS
BEDAE PR. DI. HAD. EM.**

**LECTIONE. S. I. C.
LUCAM.**

Accesserunt quidam
sadduceorum qui
negant esse resur-
rectionem. Quae
erant hereses in
iudeis. una pha-
risaeorum. & al-
tera sadduce-

orum. 7 Pharisei traditionum
& observationum quas illi de
uterosis uocant iustitiam prae-
ferebant. unde & diuisi uocaban-
tur a populo. 7 Sadducaei
autem qui interpretantur iusti.
& ipsi uindicabant sibi quod
non erant. prioribus & corporis
& animae resurrectionem
credentibus. confitentibus que
angelos & spiritus sanctos sequentes iuxta
acta apostolorum omnia
denegabant. 7 Et interro-
gauerunt eum dicentes. 7